

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry.
Eura

Asia: Valitus Etelä-Suomen aluehallintoviraston 19.1.2018 antamasta päätöksestä nro **12/2018/2**.
Päätös koskee Eurajoen yläosan perkausta, kalataloudellisesta kunnostustusta ja uuden virtausaukon rakentamista Euran keskustassa olevaan Kirkkosiltaan, Eura.
ESAVI/694/2015

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys hakee muutosta seuraaviin aluehallintoviraston yllä mainitussa asiassa tekemiin päätöksiin:

Lupamääräykset

Rakenteet ja toimenpiteet

1. Eurajoen yläosan perkaussuunnitelman 9.12.2013 päivätyt suunnitelmakartat ja niihin liittyvät pituusleikkauspiirustukset ja poikkileikkauspiirustukset sekä 7.8.2017 ja 25.10.2017 täydennyksenä toimitetut karttalehdet tulee kumota ja ottaa uudelleentarkasteltaviksi.

Perustelut:

Joen perkaussuunnitelmassa ei ole huomioitu luonnonmukaista vesirakentamista (Jormola ym., Suomen ympäristö 631, SYKE) ja jokeen purkautuvien uomien luonnonmukaista peruskuivatusta (Hämäläinen ym., PERKAUS -hankkeen työraportti, SYKE 2015).

Luonnonmukaisen vesirakentamisen menetelmien käyttö mahdollistaa joen tehokkaan tulvavesien johtamiskyvyn. Sen lisäksi se huomioi monimuotoisen jokiluonnon ja joen virkistyskäytön toisin kuin käsiteltävä perkaushanke.

Lisäksi luonnonmukainen vesirakentaminen tukee Euroopan unionin vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) mukaisen vesienhoidon suunnittelun ja vesien kestäväen käytön tavoitteita.

2. Kirkkosilta

Lupa-asiakirjojen joukossa ei ollut uuteen ohitusuomasuunnitelmaan liittyvää, päätöksessä mainittua asemapiirrosta ja poikkileikkauspiirrosta. Uuden uoman kaivusta syntyy myös läjitysmassoja, joiden sijoittamisesta ei suunnitelmassa ollut mainintaa.

Kirkkosillan osalta olisi tärkeää, että uusi ohitusuoma toteutetaan luonnonmukaisena, luonnonkivipohjaisena koskiuomana. Lisäksi uusi uoma tulee rakentaa siten, että uomassa virtaa vettä myös alivirtaamatilanteessa. Rakentamisessa ei tule käyttää murskattua kiveä. Mikäli kirkkosillan

koskialue säilyy ennallaan ja uusi ohitusuoma rakennetaan mahdollisimman luonnonmukaisena ja maisemaan sopivana, esteitä uuden uoman rakentamiselle ei hdistyksen mielestä ole.

Perustelut:

Vesiensuojeluyhdistys haluaa ottaa tähän asiaan tarkemmin kantaa, koska se on osa yhdistyksen valituksen lopussa olevaa ”Tulvariskeihin varautuminen”-toimenpiteitä.

5. Perkaus- ja kaivuumassoja, noin 110 000 m³tr, ei tule sijoittaa pelloille.

Perustelut:

Toisin kuin luvan perusteluissa mainitaan jokipohjan sedimenttejä ei voida tulkita puhtaiksi. Varsinais-Suomen ELY keskuksen vuonna 2014, löytyi sedimenttinäytteestä elohopeaa. Joen käyttöhistoria ja tutkittujen näytteiden vähäisyyden huomioiden, on hyvin todennäköistä, että haitallisia aineita on sedimentoituneena muuallakin joen pohjassa. Ruoppausmassoja ei saa levittää elintarviketuotannossa oleville pelloille.

6. Kalataloudellinen kunnostus

Eurajoen yläosan perkaus tulee heikentämään olennaisesti joen kalataloudellista arvoa perkausalueella ja sen alapuolisella jokiosuudella. Kalojen poikastuotanto alueella heikkenee ja rapujen habitaatit vähenevät. Simpukoiden ja pohjaeläinten habitaatit heikkenevät. Kokonaisuutena Eurajoen hydrologis-morfologinen tila heikkenee. Suunnitelmassa esitettyihin kalataloudellisiin kunnostustoimenpiteisiin tulee lisätä tavoitteeksi taimenen lisääntymisalueiden lukumäärän kasvattaminen.

Suunnitteluväli Eurakosken pato – Vaaniin pyrkä on nykyisin Eurakosken voimalaitoksen patoallasta. Se on perattu 1950 -luvulla. Ennen Eurakosken patoamista tällä osuudella sijaitsi kolme peräkkäistä koskialuetta, jotka perattiin. Perkaussuunnitelmassa esitetään näistä kahden entisen kosken kiveämistä kalataloudellisena kunnostuksena. Toimenpiteiden kalabiologinen hyöty jää heikoksi, koska koskialueiden ennallistaminen edellyttäisi kaltevaa ja osuudella selvästi laskevaa vedenpinnan tasoa. Ennalta arvioituna toimenpiteet eivät välttämättä kompensoi perkauksista aiheutuvaa kalataloudellista haittaa. Siksi myös Knuutilantien sillan alapuolella oleva kivipohjainen virtapaikka tulisi pyrkiä säilyttämään ennallaan, koska kohde voi toimia esimerkiksi rapujen ja taimenen elinympäristönä. Kohteen kunnostaminen pitää toteuttaa luonnonmukaisen jokikunnostuksen menetelmin.

Koskikunnostukset tulee toteuttaa luonnonkivellä ilman teräväreunaista kivimurskettä. Kunnostustoimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa kalataloudellisten kunnostusten asiantuntijan toimesta. Rakenteissa tulee välttää luonnotonta kynnysmäisyyttä. Kunnostusrakenteiden tulee jäljitellä luonnonmukaista koskirakennetta. Jyrkät kynnysrakenteet haittaisivat myös joen virkistyskäyttöä, kuten melontaa.

Perustelut:

Yllä esitetyt toimenpiteet ovat osa luonnonmukaista vesirakentamista, jota Vesiensuojeluyhdistys esittää toteutettavaksi uudessa perkaussuunnitelmassa.

7. Kalatalousmaksut

Luvassa määrätty kalatalousmaksut ovat riittämättömät korvaamaan kalataloudellisia menetyksiä. Perustelut on esitetty edellä.

Perustelut

Hankkeen tarkoitus

Toisin kuin luvan perusteluissa mainitaan, Eurajoen yläosassa ei ole ollut merkittäviä tulvaongelmia. Ilmastomuutoksen myötä niiden ennustetaan kuitenkin yleistyvän. Perkaussuunnitelman puutteena on, että se pyrkii ratkaisemaan tulvaongelman pelkästään joen tulvavesien johtamiskykyä lisäämällä. Perkaussuunnitelmassa vedotaan Pyhäjärven säännöstelylupaan, joka mahdollistaa 17 m³/s maksimivirtaaman juoksuttamisen Pyhäjärvestä Eurajokeen. Vesiensuojeluyhdistyksen mielestä vähintään yhtä tärkeinä tulvasuojelukeinoina tulee olla Pyhäjärven säännöstely. Järven nykyiset säännöstelylupa on 70 -luvulta, kuten perkausluvan sivulta 2 on luettavissa. Säännöstelyn ylä- ja alarajojen ero (58 cm), ei ole riittävän suuri ääreivissä ilmasto-olosuhteissa. Luvassa mainitaan myös kevättulvat ja siihen varautuminen vedenpintaa laskemalla. Nykyisissä ilmasto-olosuhteissa pitäisi yhdistyksen mielestä ennemminkin sopia syys-, talvi- ja satunnaistulvistä ja niihin varautumisesta. Ilmastomuutoksen myötä järven säännöstelyn intressit ovat täysin muuttuneet. Pyhäjärven säännöstelyohjeet ovat vanhentuneet. Järven säännöstelylupa ja tulvasuojelu tulee saattaa 2000 -luvulle. Keskeistä on, että Eurajoen valuma-alueen keskusjärven kykyä varastoida vettä tulvatilanteissa on lisättävä.

Hankkeen toteutus ja töiden suorittaminen

Perkauslupapäätöksessä tekstiä lainaten ”Eurajoen varren puustossa, pensastossa ja pelloilla elää ja pesii runsaslukuinen linnusto, jossa on valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja. Lisäksi alueella on havaittu luontodirektiivin liitteissä II ja IV mainittua, vuoden 2010 Suomen uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäväksi (NT) ja vuoden 2015 luokituksessa elinvoimaiseksi (LC) arvioitua saukkoa.”

Listaan tulee lisätä uhanalainen, silmälläpidettävä laji, euroopan majava, joka on kotiutunut Eurajoen suunnitellulle perkausalueelle aivan viime vuosina.

Lupamääräyksen kohdassa 7 todetaan, että ”Työt on tehtävä mahdollisimman yhtäjaksoisesti sekä siten ja sellaisena aikana, että vesialueelle, vesiluonnolle ja joen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä.” Tätä tarkennetaan luvan perusteluissa seuraavasti ”töiden ajoituksessa tulee kiinnittää huomiota muun muassa lintujen ja saukon pesimäaikoihin.”

Tätä lupamääräystä ja sen perusteluita Vesiensuojeluyhdistys ehdottaa muutettavaksi seuraavasti:

Jokiluonnon biodiversiteettiä on tutkittu muun muassa lintujen ja sudenkorentojen osalta. Erityisesti lintujen kohdalla perattavaksi suunniteltu jokiosuudella esiintyy selviä monimuotoisuuskeskittymiä (Eurajoen linnustaselvitys 2010, Ahlman ym., Pyhäjärvi instituutti). Näiden alueiden ja uhanalaislajiston säilyttämiseksi ei riitä lupaehdon kohdassa 7 mainittu töiden ajoittaminen pesimäkauden ulkopuolelle. Monimuotoisuuskeskusten säilymiselle on keskeistä, että niillä säilyy eliöstön kannalta välttämättömät rantametsät ja pensaikat.

Yhdistys esittää, että näillä alueilla perkaus suoritetaan samalla tavalla kuin luvassa on esitetty tehtäväksi Eurakosken taajaman kohdalla. Ruoppaus pitää tehdä pontooneilta Eurakosken lisäksi ainakin Vaanissa, Kirkkosillan alapuolella ja Euran keskustassa. Myös

pihojen ja piha-aluiden puut ja pensaat tulee säilyttää. Perusteluita arvokkaiden rantaekosysteemien ja uhanalaislajiston säilyttämiselle on esitetty lupapäätöksen perusteluissa.

Luvan perusteluissa todetaan seuraavasti. ”Tehtyjen sedimenttitutkimusten perusteella uoman sedimentit eivät ylitä valtioneuvoston asetuksessa 214/2007 asetettuja maaperän pilaantuneisuuden kynnyksarvoja, joten ne voidaan tulkita puhtaiksi.”

Vesiensuojeluyhdistys toteaa, että Varsinais-Suomen ELY -keskuksen tutkimuksissa vuonna 2014, löytyi sedimenttinäytteestä elohopeaa. Joen käyttöhistoria ja tutkittujen näytteiden vähäisyyden huomioiden, on hyvin todennäköistä, että haitallisia aineita on sedimentoituneena muuallakin joen pohjassa.

Yhdistys esittää, että ruoppausmassoja ei saa levittää elintarviketuotannossa oleville pelloille. Ruoppausmassat tulee läjittää tapauskohtaisesti ja mahdolliset saastuneet maa-ainekset on toimitettava ruoppaajan toimesta asianmukaisesti käsiteltäväksi.

Hankkeesta saatava hyöty

Luvan perusteluissa esitetään seuraavaa. ”Esitetyillä uoman kalataloudellisilla kunnostuksilla on pienen putouskorkeuden ja siitä seuraavien alhaisten virtausnopeuksien vuoksi vain vähäinen merkitys kalastolle lisääntymisalueina.”

Siksi Vesiensuojeluyhdistys esittää, että myös Knuutilantien sillan alapuolella oleva kivipohjainen virtapaikka tulisi säilyttää ennallaan, koska kohde voi toimia esimerkiksi rapujen ja taimenen elinympäristönä. Kohteen kunnostaminen pitää toteuttaa luonnonmukaisen jokikunnostuksen menetelmin. Lisäksi yhdistys toteaa, että vaikka Eurajoen kotoperäisen taimenkannan esiintymisalue rajautuu perkausalueen ulkopuolelle, on koko Eurajoen yläjuoksu sivujokineen ja -ojineen taimenen potentiaalista elin- ja lisääntymisaluetta. Myös tämä tosiasia edellyttää joen perkaamista luonnonmukaisesti. Tämä mahdollistaisi tulevaisuudessa taimenen levittäytymisen koko joen yläjuoksulle.

Perkausalupäätöksessä todetaan, että ”Maataloudelle koitua hyötyarvio perustuu vuonna 1995 Eurajoen yläosan kuivatusalueille K1 ja K2 laaditun suunnitelman mukaisiin hyötylaskelmiin.” Vesiensuojeluyhdistyksen mielestä hyötylaskelmat ovat vanhentuneet. Lisäksi ne todennäköisesti perustuvat puutteelliseen maastotyöhön koskien tulvien esiintymistä joen yläjuoksulla.

Edelleen luvan perusteluissa mainitaan, että ”Eurajoen yläosan perkaus- ja kaivutöistä syntyy myös maataloushyötyä.” Sen arvon oletetaan olevan noin 1,1 milj. €. Vesiensuojeluyhdistys toteaa, että tämä hyöty voi kääntyä haitaksi, jos pellolle levitettävistä perkausmassoista löydetään elintarviketuotannolle haitallisia aineita. Pahimmassa tapauksessa peltomaan puhdistaminen viljelykelpoiseksi voi kestää vuosia.

Intressivertailu

Lupaperusteluissa mainitaan, että ”Hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on siten huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituihin menetyksiin.”

Vesiensuojeluyhdistys toteaa, että tämä toteutuu vain jos arvioitu maataloushyöty kokonaisuudessaan realisoituu. Väärin toteutettu läjitys voi taas aiheuttaa tuntevan maataloushaitan. Tulvavahinkojen ennaltaehkäisyyn on taas olemassa muitakin, vaihtoehtoisia keinoja kuin nyt käsiteltävä perkaushanke.

Lausuntoihin ja muistutuksiin vastaaminen

Lupapäätöksessä todetaan, että eräät yhdistykset ”ovat esittäneet säännöstelyluvan päivittämistarvetta nykyisten intressien mukaiseksi. Tässä lupapäätöksessä voidaan

käsitellä ainoastaan hakemuksen mukaista hanketta.”

Vesiensuojeluyhdistys toteaa, että lupapäätöstä kuitenkin perustellaa Pyhäjärven säännöstelyllä. Muun muassa päätöksen kohdassa ”Hanketta koskettavat luvat ja päätökset” käydään läpi Pyhäjärven säännöstelyohjeet. Myös luvan Perusteluissa mainitaan Pyhäjärven säännöstely ja viitataan myös Säkylän Pyhäjärven rantakiinteistöihin.

Yhdistys toteaa, että Pyhäjärven säännöstely on oleellinen osa Eurajoen valuma-alueen tulvasuojelua ja sen poisjättäminen perkaussuunnitelmasta on ollut virhe.

Vesiensuojeluyhdistys edellyttää, että ehdotetussa uudessa perkaussuunnitelmassa Pyhäjärven säännöstelylupa päivitetään koko valuma-alueen tulvasuojelun näkökulmasta.

Yhteenveto

Edellä esitetyn perusteella Eurajoen vesiensuojeluyhdistys esittää Eurajoen yläjuoksulle myönnetyn perkausluvan kumoamista ehdollisesti, siten että Kirkkosillan ohitusuoman suunnittelu ja toteutus voidaan aloittaa.

Yhdistys esittää, että luvan saaneen perkausluvan tilalle ryhdytään suunnittelemaan yläjuoksun perkaamista luonnonmukaisen vesirakentamisen ja jokeen purkautuvien uomien luonnonmukaisen peruskuivatuksen periaatteita noudattaen. Suunnittelun lähtökohdaksi tulee ottaa tulvasuojelun lisäksi perkaussuunnitelman asianmukainen käsittely, joen virkistyskäyttö, luontoarvot ja uhanalaislajisto sekä joen alajuoksulta ja Kauttuankoskelta alkanut joen kalataloudellinen kunnostus lohi- ja siikajoeksi.

Yhdistys esittää, että perkaussuunnitelmaa valmistelemaan perustetaan työryhmä, johon kutsutaan valmistelevien virkamiesten lisäksi maanviljelijöiden, rannanomistajien, teollisuuden ja ympäristönsuojelijoiden edustajat. Vesiensuojeluyhdistys osallistuu mielellään työryhmän työskentelyyn.

Tulvariskeihin varautuminen:

Ilmastomuutoksen aiheuttamiin akuutteihin tulvaongelmiin Vesiensuojeluyhdistys ehdottaa seuraavien toimenpiteiden välitöntä käynnistämistä:

1. Pyhäjärven säännöstelyohjeiden suunnittelu siten, että valuma-alueen keskusjärven vedenvarastointikapasiteetti tehostuu. Suunnittelussa tulee huomioida talvi- ja syystulvat sekä joustava reagointi äkillisiin rankkasateiden ja hyhydepatojen aikaansaamiin tulviin.
2. Kirkkosillan ohitusjuoksuosituksen ja sillan suunnittelun ja toteutuksen käynnistäminen.
3. Veteen kaatuneiden ja osittain vedessä kasvavien puiden ja pensaiden poisraivaaminen. Näin vähennetään biomassan ja lietteen kasaantumista jokirannoille sekä hyhydepatojen muodostumisriskiä.
4. Eurakosken padon virtausluukkujen ym. virtausta edistävien rakenteiden peruskorjaus, jotta hyhydepallon muodostuminen padon yläpuolelle vältetään.
5. Pyhäjärven etelärannan tulvasuojelun suunnittelun ja toteutuksen välitön käynnistäminen.
6. Pyhäjärven eteläosan rantapeltojen suojakaistojen leventäminen ja tulva-alttiiden peltöjen metsittäminen tai muuttaminen kosteikoiksi.

Eurassa 16.2. 2018

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry:n hallituksen puolesta

Seppo Varjonen

puheenjohtaja

Samuli Seppälä

sihteeri

Yhteystiedot:

Seppo Varjonen

Karvarinkuja 7

27400 Kiukainen

p. 050 5607357

sevarjo@saunalahti.fi